ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา เพื่อรองรับประเทศไทย 4.0

Proposed Policy for Vocational Manpower Development to Support Thailand 4.0

ศิวกรณ์ เอ่งฉ้วน (Siwakorn Aengchuan)[1]
พิทักษ์ สุพรรโณภาพ (Phitak Supornnoppar)[2]
ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม (Chaiyod Phaitayasiritham)[3]
[1]นักศึกษาปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Student, Doctor of Philosophy (Development Education), Graduate School, Silpakorn University
[2]อาจารย์ที่ปรึกษา ดร., ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Advisor Dr., Assoc. Prof. Dr., Department of Education Foundations, Graduate School, Silpakorn University
[3]อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร., ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Student, Doctor of Philosophy (Public Administration), Rangsit University
E-mail: info@kbtc.ac.th.

Received: 8 November 2019
Revised: 22 November 2019
Accepted:26 November 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนากำลังอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนากำลังอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 3) สังเคราะห์องค์ความรู้ในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 และ 4) จัดทำรายงานข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน เป็นการใช้เทคนิคการศึกษาอนาคตภาพด้วย

วิธีการ EDFR การสังเคราะห์ SWOT Analysis และการวิเคราะห์ TOWS Matrix และนำมาจัดทำนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0

จากผลการศึกษาพบว่า มีนโยบาย 5 ด้าน 14 ยุทธศาสตร์ 65 กลยุทธ์ ดังนี้ นโยบายที่ 1 ผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา มุ่งสู่คุณภาพมาตรฐาน รองรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ 12 กลยุทธ์ นโยบายที่ 2 ผลักดันและให้ความสำคัญกับบุคลากรอาชีวศึกษาให้มีความพร้อมในการพัฒนากำลังคนอาชีวะ รองรับประเทศไทย 4.0 ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ 12 กลยุทธ์ นโยบายที่ 3 พัฒนาสถานศึกษาและรูปแบบการเรียนการสอนสมัยใหม่ รองรับประเทศไทย 4.0 ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ 15 กลยุทธ์ นโยบายที่ 4 การบริหารจัดการการอาชีวศึกษา มุ่งสู่การดำเนินงานที่เป็นเลิศสอดคล้องกับประเทศไทย 4.0 ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ 16 กลยุทธ์ และนโยบายที่ 5 ผลักดันการอาชีวศึกษาให้มีเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาที่เข้มแข็ง สอดคล้องกับประเทศไทย 4.0 ประกอบด้วย 2 ยุทธศาสตร์ 10 กลยุทธ์

คำสำคัญ: อาชีวศึกษา, ประเทศไทย 4.0, การพัฒนากำลังคน

Abstract

The purpose of this research was to 1) study the knowledge relating to the development of vocational education to support Thailand 4.0 2) Study guidelines for vocational education development to support Thailand 4. 0 3) Synthesize knowledge in making policy proposals for the development of vocational manpower to support Thailand 4. 0 And 4) make a report on policy proposals for the development of vocational manpower to support Thailand 4.0 The study method is an integrated research. The study of policy proposals for vocational personnel development to support Thailand 4.0 is the future study using EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) . Synthesis of SWOT Analysis Tools and TOWS Matrix Analysis to find the relationship between internal and external factors and create policies for the development of vocational manpower to support Thailand 4.0

From the study, it is found that there are 5 policies on manpower development strategies, 14 strategies, 65 strategies as follows Policy 1: Production and development of vocational personnel toward standard quality to support the changing situation consisting of 3 strategies and 12 strategies. Policy 2: Pushing and giving importance to vocational personnel to be ready for the development of vocational manpower Supporting Thailand 4.0 consisting of 3 strategies, 12 strategies. Policy 3: Develop educational institutions and modern teaching and learning styles Supporting Thailand 4.0 consisting of 3 strategies, 15 strategies. Policy 4: Vocational education management Aim for excellent operations Consistent with

CHAPTER 3

Thailand 4.0 consisting of 3 strategies, 16 strategies and Policy 5: Pushing vocational education to have a strong educational cooperation network consistent with Thailand 4. 0 consisting of 2 strategies, 10 strategies.

Keywords: Vocational, Thailand 4.0, Manpower Development

บทนำ

ประเทศไทยมีประเด็นความท้าทายการพัฒนาในหลายมิติ ทั้งในมิติเศรษฐกิจยังไม่สามารถขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมอย่างเต็มที่ คุณภาพและสมรรถนะของแรงงานไม่สอดคล้องกับความต้องการในการขับเคลื่อนการพัฒนาของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข การจัดการอาชีวศึกษาในช่วงการปฏิรูปการศึกษาเป็นช่วงเวลาสำคัญในการผลิตและพัฒนากำลังคนให้พร้อมรับสถานการณ์การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีในภูมิภาคอาเซียน ตามกรอบความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (อนุชัย รามวรังกูร และนลินรัตน์ รักกุศล, 2557) โดยการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน

เพื่อให้การพัฒนาศักยภาพกำลังคนอาชีวศึกษาให้มีสมรรถนะ สอดคล้องกับความต้องการพัฒนาประเทศสู่ประเทศไทย 4.0 ควรมีนโยบายและแนวทางในการดำเนินการที่ชัดเจน เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษานำไปปฏิบัติ โดยเน้นทางด้านเทคโนโลยี การวิจัย นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ รวมทั้งปัจจัยอื่นๆ ที่ทำให้กำลังคนอาชีวศึกษาสามารถพัฒนาสู่ประเทศไทย 4.0 ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งในการวิจัยเรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 โดยมุ่งเน้นการตอบสนองปัจจัยสำคัญให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถพัฒนาศักยภาพกำลังคนอาชีวศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมีสมรรถนะอย่างเต็มศักยภาพให้สอดคล้องกับความต้องการพัฒนาประเทศสู่ประเทศไทย 4.0

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนากำลังอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากำลังอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0
3. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0
4. เพื่อจัดทำรายงานข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการศึกษาทำให้ทราบถึงองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนากำลังอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0
2. สามารถนำผลวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0
3. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0

ขอบเขตของงานวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 มีขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านระยะเวลาดำเนินการวิจัย ระยะเวลาในการดำเนินวิจัย เริ่มตั้งแต่ เดือนตุลาคม 2559 ถึงเดือน พฤศจิกายน 2562 รวมระยะเวลา 2 ปี 1 เดือน
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ในการวิจัย ทำการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญทั่วประเทศ โดยการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดคณะกรรมการอาชีวศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจ ผู้เชี่ยวชาญด้านประเทศไทย 4.0 ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและวิจัยการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิในส่วนสถานประกอบการ ผู้เชี่ยวชาญด้านกำลังคนอาชีวศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านแรงงาน

4. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

4.1 ผู้เชี่ยวชาญในการศึกษาแนวทางการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากผู้เชี่ยวชาญโดยใช้เทคนิค Delphi โดยการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 15 – 20 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดคณะกรรมการอาชีวศึกษา จำนวน 6 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจและประเทศไทย 4.0 จำนวน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและวิจัยการศึกษา จำนวน 4 คน ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิในส่วนสถานประกอบการ จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านกำลังคนอาชีวศึกษา จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านแรงงาน จำนวน 1 คน

4.2 กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการสังเคราะห์ SWOT Analysis TOWs Matrix และข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 ประกอบด้วย ผู้แทนนักศึกษาอาชีวศึกษา อาจารย์ และสถานประกอบการ จำนวน 25 - 30 คน หรือข้อมูลอิ่มตัว

4.3 ผู้ทรงคุณวุฒิ/ ผู้เชี่ยวชาญในการรับรอง (ร่าง) ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 จำนวน 6 คน

กรอบแนวคิดการทำวิจัย

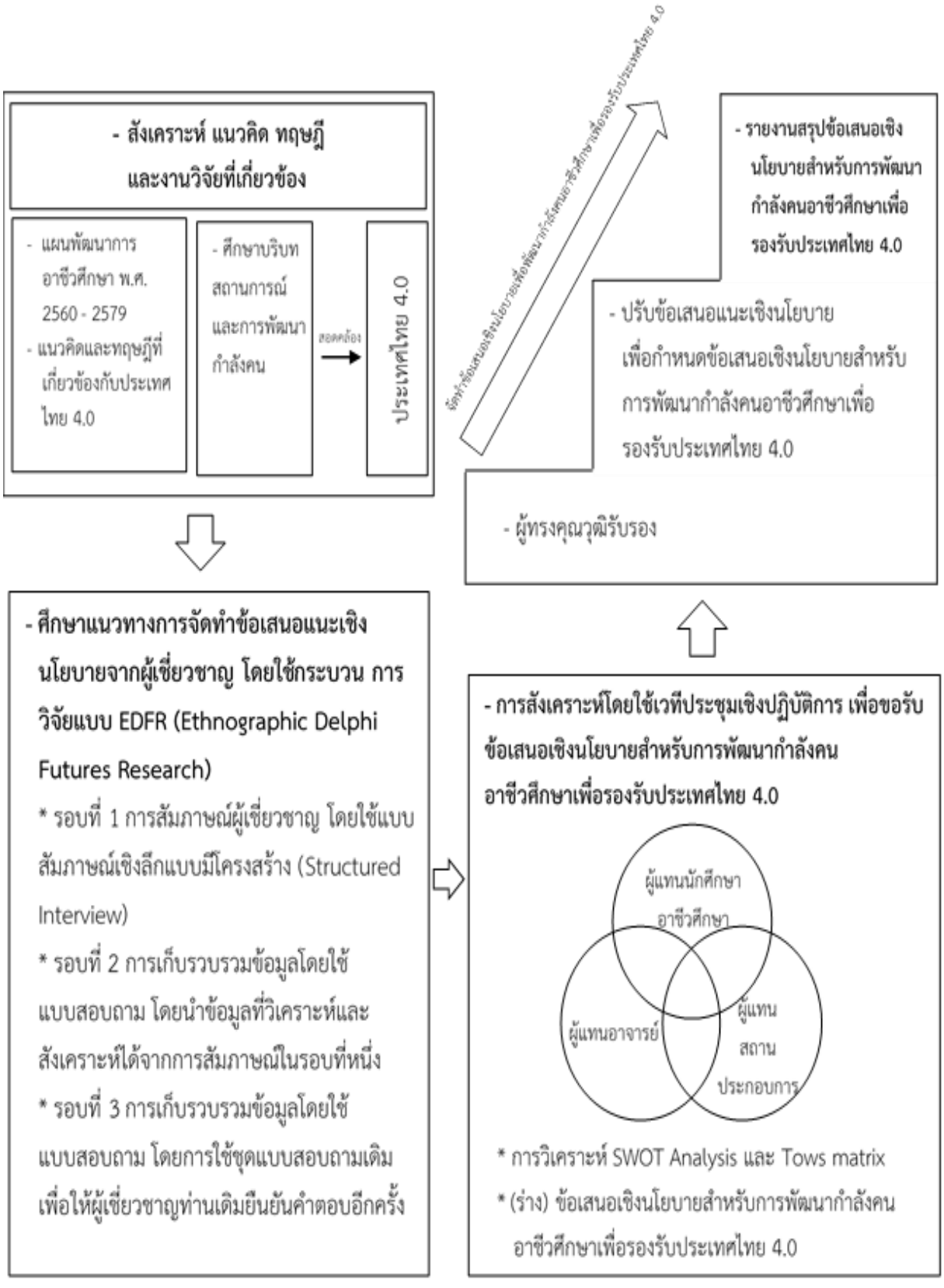

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากำลังคน

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) หรือการพัฒนากำลังคน (Manpower Development) หรือการพัฒนาและฝึกอบรมทรัพยากรมนุษย์ (Training & Development) คือ กระบวนการในการพัฒนาและส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถ ความเข้าใจมีทักษะในการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีทัศนคติและพฤติกรรมที่ดี เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงานที่ดีขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดขั้นตอนหนึ่งในการบริหาร การพัฒนาทรัพยากรมีผลอย่างมากต่อความสำเร็จขององค์กรสมัยใหม่ ซึ่งมีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีชั้นสูง และมีแนวโน้มที่จะเป็นองค์กรขนาดใหญ่ การดำเนินการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรของทางปฏิบัตินั้น ควรจะเริ่มตั้งแต่เมื่อพนักงานเหล่านั้นเริ่มเข้ามาทำงาน โดยการปฐมนิเทศ (Orientation) และจะต้องดำเนินการพัฒนาอีกต่อไปเรื่อยๆ ตลอดเวลาที่เขายังคงทำงานอยู่ในองค์กร (Thienput, 2000) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับสังคมนั้นต้องเริ่มจากการพัฒนาตนเองก่อนพิจารณาที่คุณสมบัติที่อยู่ในตัวบุคคลทั้งร่างกาย และจิตใจ ผู้ที่พัฒนาตนแล้วย่อมได้รับความเคารพนับถือ ยกย่องเชิดชู การพัฒนาตนจะช่วยให้บุคคสำรวมกายและใจมากขึ้น รู้จักควบคุมตนเองในการแสดงออกอย่างเหมาะสม รู้จักข่มใจ มีความอดทนอดกลั้น เพื่อรักษาความดี ความงามของตน จนได้ชื่อว่าเป็นกัลยาณมิตร (ธีรวี ทองเจือ และปรีดี ทุมเมฆ, 2560)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอาชีวศึกษา

วิเวก ปางพุฒิพงศ์ (2525) กล่าวว่า ความสำคัญของการอาชีวศึกษาในปัจจุบันเป็นยุคแห่งความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ ที่ช่วยส่งผลให้การผลิตมีผลสูงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ แต่ประสิทธิภาพในผลผลิตและบริการทั้งหลายจะเป็นที่พอใจต้องอาศัยการดำเนินงานของผู้ที่มีความชำนาญในงานสาขาต่างๆ อย่างมาก ผู้ชำนาญงานเหล่านี้จะต้องได้รับความรู้โดยวิธีการที่ถูกต้องด้วยกระบวนการทางการศึกษาหลายรูปแบบ การอาชีวศึกษานับว่าเป็นรูปแบบหนึ่งที่ให้ความรู้แก่ผู้ที่จะไปประกอบอาชีพด้วยความมั่นใจมีทักษะอย่างดีหากประเทศไทยปรารถนาที่จะเพิ่มผลผลิตในด้านต่างๆ สามารถแข่งขันได้ทั้งราคาและคุณภาพปรารถนาที่จะแก้ปัญหาการว่างงานของคนไทย และปรารถนาที่จะให้เยาวชนมีอิสระเสรีที่จะเลือกวิถีชีวิตของตนในการประกอบสัมมาอาชีวะตามความต้องการความถนัดของตนแล้ว จะต้องมีการปรับปรุงและขยายการอาชีวศึกษาของประเทศชนิดแข่งกับเวลาโดยรีบด่วนที่สุด

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2560) กล่าวว่า ค่านิยมอาชีวศึกษาในการจัดการอาชีวศึกษา มีค่านิยมที่เป็นเป้าหมายหลักในการปลูกฝังที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่

1. คุณธรรม (Moral) หมายถึง ความประพฤติดีงาม เพื่อประโยชน์แก่ตนเองและสังคมซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักศีลธรรมทางศาสนา เป็นค่านิยมทางวัฒนธรรม ประเพณี หลักกฎหมาย และจรรยาบรรณวิชาชีพ

2. คุณภาพ (Quality) หมายถึง ผู้สำเร็จการอาชีวศึกษามีสมรรถนะตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ และมาตรฐานคุณวุฒิการอาชีวศึกษาแต่ละระดับ

3. ความร่วมมือ (Collaboration) หมายถึง ความสามารถและทักษะในการจัดการและการพัฒนางาน รวมทั้งการทำงานร่วมกับผู้อื่น

4. ความเป็นมืออาชีพ (Professional) หมายถึง ความรู้ ทักษะ และความสามารถในด้านวิชาชีพ รวมทั้งการประยุกต์ใช้ความรู้ทักษะในด้านวิชาชีพเพื่อการประกอบอาชีพอิสระ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย 4.0

กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา (2559) กล่าวว่า Thailand 4.0 เป็นโมเดลเศรษฐกิจที่จะนำ พาประเทศไทยให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง กับดักความเหลื่อมล้ำ และกับดักความไม่สมดุล พร้อมๆ กับเปลี่ยนผ่านประเทศไทยไปสู่ประเทศในโลกที่หนึ่งที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในบริบทของการปฏิวัติอุตสาหกรรมยุคที่ 4 อย่างเป็นรูปธรรม ตามแนวทางที่แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้วางไว้ตามแนวคิด “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน (Strength from Within) ควบคู่ไปกับการเชื่อมโยงกับประชาคมโลก (Connect to the World) ขับเคลื่อนผ่านกลไก “ประชารัฐ” การสร้างความเข้มแข็งจากภายใน (Strength from Within) เน้นการปรับเปลี่ยนใน 4 ทิศทาง คือ 1) จากการพึ่งพาเศรษฐกิจโลกสู่การสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในประเทศ 2) จากการเน้นการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์สู่การผลิตสินค้าเชิงนวัตกรรม 3) จากการเน้นเงินทุนและทุนทางกายภาพสู่การเน้นทุนมนุษย์และเทคโนโลยี และ 4) จากการกระจุกของความมั่งคั่งและโอกาสสู่การกระจายของความมั่งคั่งและโอกาสการเชื่อมโยงกับประชาคมโลก (Connect to the World) มี 3 ระดับ คือ การเชื่อมโยงเศรษฐกิจภายในประเทศ (จากชุมชนสู่จังหวัดและกลุ่มจังหวัด) การเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจภูมิภาค (อาเซียน) และการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก

วิธีการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาบริบท สถานการณ์ และการพัฒนากำลังคน

1. วิธีดำเนินการ

1.1 การศึกษาเอกสาร ข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากำลังอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0

1.2 การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ผลงานวิชาการ หนังสือ ตำรา และข้อมูลจากInternet ผ่าน Website ต่างๆ

2. เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร หนังสือ เอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมและสรุปประเด็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนากำลังอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากผู้เชี่ยวชาญ

1. วิธีดำเนินการ ผู้วิจัยพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 โดยกระบวนการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) จำนวน 3 รอบ โดยการทำ EDFR รอบที่ 1 จะเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ถึงภาพอนาคตทางพึงประสงค์ (Optimistic Realistic Scenario) ภาพอนาคตทางที่ไม่พึงประสงค์ (Pessimistic Realistic Scenario) จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อเขียนแนวโน้มในแบบสอบถามและสร้างเครื่องมือ จากนั้นเป็นการทำ EDFR รอบที่ 2, 3โดยการนำแบบสัมภาษณ์ ซึ่งได้จากเก็บข้อมูลในรอบที่ 1 ไปสร้างแบบสอบถาม นำไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญ และวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน เพื่อทำการจำแนกข้อมูลหาฉันทามติ (Consensus) ในคำตอบที่ได้จากการทำ EDFR รอบที่ 2, 3 นี้ ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะได้รับข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติ (Statistical Feedbacks) และสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานข้อค้นพบภาพในอนาคตของปัญหาการวิจัยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 - 20 ท่าน โดยการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คุณสมบัติผู้เชี่ยวชาญดังนี้ 1) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทหรือเอก 2) เป็นผู้มีประสบการณ์ในด้านที่กำหนดไว้ และ 3) มีความรู้ในการปฏิบัติงานด้านนั้นๆ โดยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลดังนี้ 1) ผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดคณะกรรมการอาชีวศึกษา จำนวน 6 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจและประเทศไทย 4.0 จำนวน 1 คน 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและวิจัยการศึกษา จำนวน 4 คน 4) ผู้เชี่ยวชาญ/ ผู้ทรงคุณวุฒิในส่วนสถานประกอบการ จำนวน 3 คน 5) ผู้เชี่ยวชาญด้านกำลังคนอาชีวศึกษา จำนวน 2 คน และ 6) ผู้เชี่ยวชาญด้านแรงงาน จำนวน 1 คน

3. เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 โดยใช้เทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ซึ่งมีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามมาจากการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวข้อง และเว็บไซต์อื่นๆ ที่ใช้เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยแบบสอบถามแบ่งได้เป็น 3 รอบ ดังนี้

รอบที่ 1 แบบสอบถามแบบปลายเปิด เป็นแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด (Opened End) สัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษารองรับประเทศไทย 4.0

รอบที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า เป็นแบบสอบถามพัฒนาจากคำตอบของแบบสอบถามในรอบที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

รอบที่ 3 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า เป็นการพัฒนาคำตอบจากแบบสอบถามรอบที่ 2 ให้ผู้เชี่ยวชาญคนเดิมอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ยืนยันคำตอบเดิมหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบใหม่

ขั้นตอนที่ 3 การสังเคราะห์ผลการศึกษา เพื่อกำหนด (ร่าง) ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0

1. วิธีดำเนินการ

1.1 ผู้วิจัยนำข้อสรุปแนวทางการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากผู้เชี่ยวชาญจากการศึกษาบริบท สถานการณ์ การพัฒนากำลังคน และการเก็บข้อมูล EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) มาสอบถามผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการจัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการ

1.2 ผู้วิจัยจัดเวทีสนทนากลุ่มย่อย การจัดกิจกรรมเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการ ใช้สำหรับแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในการสังเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT Analysis Tools) Tows matrix และข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0

1.3 จัดทำ (ร่าง) ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 วิเคราะห์ร่วมกับแบบสัมภาษณ์จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT Analysis Tools)

2. กลุ่มตัวอย่าง กิจกรรมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการสังเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT Analysis Tools) และข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 ประกอบด้วย ผู้แทนนักศึกษาอาชีวศึกษา อาจารย์ และสถานประกอบการ จำนวน 25 - 30 คน หรือข้อมูลอิ่มตัว โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

3. เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ใช้เป็นแนวทางในการสังเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT Analysis Tools) และข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0

ขั้นตอนที่ 4 ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0

1. วิธีดำเนินการ

1.1 นำ (ร่าง) ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ/ ผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อรับรองและปรับปรุง (ร่าง) ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0

1.2 ทำการปรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0

1.3 รายงานสรุปข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ/ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในด้านการจัดการศึกษาด้านประเทศไทย 4.0 เป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา จำนวน 6 คน โดยการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบประเมินเพื่อรับรอง (ร่าง) ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 ในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ/ ผู้เชี่ยวชาญ การสนทนากลุ่ม (Focus Group

ผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาบริบท สถานการณ์ และการพัฒนากำลังคน

บริบท สถานการณ์ และการพัฒนากำลังคนในปัจจุบัน มีส่วนที่สอดคล้องและยังไม่สอดคล้องกับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 โดยจะเห็นได้ว่าการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพในปัจจุบัน เป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพโดยมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ และยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา โดยมีกรอบแนวคิด ทิศทางการจัดการอาชีวศึกษาเน้นที่ผู้เรียน การจัดการศึกษา และการบริหารจัดการ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับ

อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงการจัดการอาชีวศึกษาในปัจจุบันยังไม่สามารถทำได้ตามแผนที่วางไว้ การจัดการอาชีวศึกษายังมีช่องว่างในหลายๆ ด้าน ทั้งในส่วนของผู้เรียนเองที่อาจจะยังขาดทักษะที่จำเป็น ทักษะด้านภาษา การสื่อสาร ความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ในส่วนของครูผู้สอนอาจจะยังขาด ประสบการณ์ และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องให้ทันต่อสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว รวมถึงมุมมองและแนวคิดของครูผู้สอนที่ปัจจุบันยังคงเน้นการสอนโดยครูเป็นหลักมากกว่าการเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนก็ยังไม่เพียงพอและทันสมัยเท่าทันเทคโนโลยีโลกภายนอกที่เปลี่ยนไป รวมทั้งค่านิยมการเรียนต่อในปัจจุบัน ซึ่งมีค่านิยมในการเรียนสายสามัญมากกว่าการเรียนต่อในสายอาชีวศึกษา อีกด้านหนึ่งที่สำคัญคือการสนับสนุนจากภาครัฐ ทั้งการสนับสนุนด้านงบประมาณและทรัพยากรต่างๆ เช่น เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ทันสมัย เพื่อใช้ในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของผู้เรียน การขยายโอกาสเพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา ซึ่งในปัจจุบันอาจจะยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ และยังไม่สอดคล้องกับบริบท สถานการณ์ในการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากผู้เชี่ยวชาญ

1. ผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวโน้มสภาพบริบท สถานการณ์ และการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาในอนาคต เพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research)

1.1 ด้านบริบท สถานการณ์ด้านกำลังคน ที่สอดคล้อง/ เหมาะสมกับสถานการณ์ประเทศไทย 4.0

- การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 ให้ผู้เรียนได้มีการฝึกฝนทักษะการคิด วิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ นำมาซึ่งผลสำเร็จทางการศึกษา

- การพัฒนาศักยภาพกำลังคนด้านอาชีวศึกษาให้มีสมรรถนะ สอดคล้องกับความต้องการพัฒนาประเทศ โดยมีเป้าหมาย ตัวชี้วัดสำคัญ ได้แก่ พัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรที่ได้รับการพัฒนาเพียงพอต่อการพัฒนาประเทศ

1.2 ด้านกำลังคนอาชีวศึกษา ที่เป็นที่ต้องการของตลาด (ผู้เรียน/ นักศึกษา)

- ควรมีการพัฒนาผู้เรียนด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะวิชาชีพ ทักษะภาษา และทักษะการบริหารอื่นๆ ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเตรียมความพร้อมผู้เรียนเข้าสู่ตลาดแรงงาน

- ควรมีการพัฒนาผู้เรียนด้านทักษะด้านคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่ต้องใช้ และเป็นทักษะที่จำเป็นที่นายจ้างจะใช้ในการพิจารณารับเข้าทำงาน

- สถาบันอาชีวศึกษาควรให้ความสำคัญด้านการพัฒนาความรู้ ความสามารถทักษะความคิดของผู้เรียนให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง

1.3 ด้านสถาบันการศึกษา (หลักสูตร/ ครูผู้สอน/ การบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน)

- หลักสูตรอาชีวศึกษาควรมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ตลาดแรงงาน โดยเน้นการปฏิบัติ และมีความยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้ผู้สนใจสามารถเรียนรู้ได้ต่อเนื่อง

- การจัดหลักสูตรควรเป็นหลักสูตรเปิด เน้นการบูรณาการหลักสูตร และเนื้อหาการเรียนรู้ต้องเน้นฐานสมรรถนะ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ทางทฤษฎีและมีทักษะจากการฝึกปฏิบัติให้เกิดความเชี่ยวชาญในสายอาชีพ และสามารถพัฒนาเป็นผู้ประกอบการได้ในอนาคต

- รูปแบบการเรียนการสอนควรเน้นการฝึกปฏิบัติจริง (On the Job) เรียนในห้องเรียนให้น้อยลง มีการมอบหมายงาน (Job Assignment) มากกว่าการสอนในห้องเรียน จะทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิด วิเคราะห์มากขึ้น

1.4 ด้านสถานประกอบการ (คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่เป็นที่ต้องการของสถานประกอบการ)

- สถานประกอบมีความต้องการให้สถาบันอาชีวศึกษาทำการฝึกและพัฒนาผู้สำเร็จการศึกษา ให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เมื่อจบแล้วสามารถเข้าทำงานได้ทันที

- สถาบันอาชีวศึกษาตระหนักถึงตลาดแรงงานที่ต้องการแรงงานที่มีความรู้ทางอาชีพ มีทักษะอาชีพ สามารถพัฒนาทักษะได้อย่างต่อเนื่อง โดยเน้นความมีระเบียบวินัย ความขยัน อดทน มีความรับผิดชอบ และมีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ

- สถานประกอบการต้องการคนที่มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ไม่มีที่สิ้นสุด มีความพร้อมที่จะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และมีศักยภาพรองรับเทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง

1.5 ด้านอื่นๆ ได้แก่ นโยบายของรัฐ มาตรฐานการอาชีวศึกษา ค่านิยมอาชีวศึกษา เครือข่ายความร่วมมือ

- การจัดการอาชีวศึกษาควรมีจัดและส่งเสริมการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยคำนึงถึงคุณภาพและความเป็นเลิศทางวิชาชีพ ขยายโอกาสทางการศึกษาวิชาชีพอย่างทั่วถึงและเสมอภาค

- สถาบันอาชีวศึกษาควรมีการประเมินผลแผนยุทธศาสตร์ และแผนการปฏิบัติการประจำปีอย่างต่อเนื่อง และนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนา ใช้เป็นแนวทางในการจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

- สถาบันอาชีวศึกษาควรพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ โดยให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

2. จากการจัดกิจกรรมเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการ ใช้สำหรับแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในการสังเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT Analysis Tools) และกำหนด TOWS Matrix Analysis เพื่อสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 สามารถสรุปได้ดังนี้

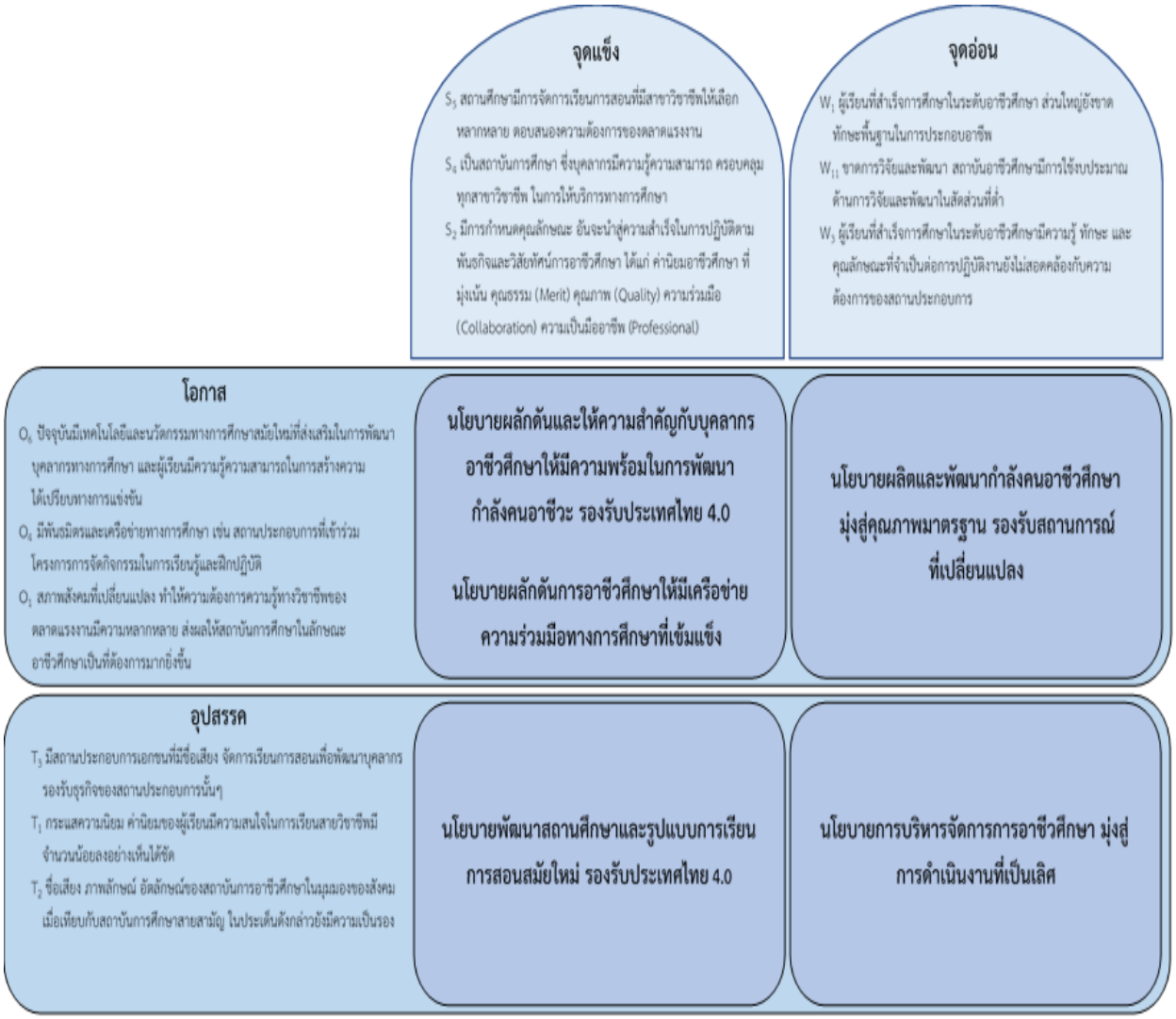

ขั้นตอนที่ 3 การสังเคราะห์ผลการศึกษา เพื่อกำหนด (ร่าง) ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0

จากการศึกษาซึ่งใช้การวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการศึกษาการศึกษาบริบท สถานการณ์ และการพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) การสังเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT Analysis Tools) ผลการศึกษาและการวิเคราะห์ Tows matrix Analysis ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 ในการสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า มีนโยบาย 5 ด้าน 14 ยุทธศาสตร์ 59 กลยุทธ์

ขั้นตอนที่ 4 ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0

ผู้วิจัยนำ (ร่าง) ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ/ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 ท่าน เพื่อรับรองและปรับปรุง (ร่าง) ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 พบว่า มีนโยบาย 5 ด้าน ยุทธศาสตร์ในการพัฒนากำลังคน อยู่ทั้งหมด 14 ยุทธศาสตร์ 65 กลยุทธ์ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0

นโยบายที่ 1 ผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา มุ่งสู่คุณภาพมาตรฐาน รองรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ 12 กลยุทธ์

นโยบายที่ 2 ผลักดันและให้ความสำคัญกับบุคลากรอาชีวศึกษาให้มีความพร้อมในการพัฒนากำลังคนอาชีวะ รองรับประเทศไทย 4.0 ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ 12 กลยุทธ์

นโยบายที่ 3 พัฒนาสถานศึกษาและรูปแบบการเรียนการสอนสมัยใหม่ รองรับประเทศไทย 4.0 ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ 15 กลยุทธ์

นโยบายที่ 4 การบริหารจัดการการอาชีวศึกษา มุ่งสู่การดำเนินงานที่เป็นเลิศ สอดคล้องกับประเทศไทย 4.0 ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ 16 กลยุทธ์

นโยบายที่ 5 ผลักดันการอาชีวศึกษาให้มีเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาที่เข้มแข็ง สอดคล้องกับประเทศไทย 4.0 ประกอบด้วย 2 ยุทธศาสตร์ 10 กลยุทธ์

อภิปรายผลการวิจัย

การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 จากการศึกษาพบว่า

การสร้างและการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาโดยวิธีการศึกษาอนาคตภาพ การวิเคราะห์ TOWS Matrix การระดมความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ควรมีนโยบายในการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 โดยนโยบายแต่ละด้านนั้นมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ และยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ซึ่งนโยบายทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) นโยบายผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา มุ่งสู่คุณภาพมาตรฐาน รองรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง 2) นโยบายผลักดันและให้ความสำคัญกับบุคลากรอาชีวศึกษาให้มีความพร้อมในการพัฒนากำลังคนอาชีวะ รองรับประเทศไทย 4.0 3) นโยบายพัฒนาสถานศึกษาและรูปแบบการเรียนการสอน

สมัยใหม่ รองรับประเทศไทย 4.0 4) นโยบายการบริหารจัดการการอาชีวศึกษา มุ่งสู่การดำเนินงานที่เป็นเลิศ และ 5) นโยบายผลักดันการอาชีวศึกษาให้มีเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาที่เข้มแข็ง

1. นโยบายที่ 1 ผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา มุ่งสู่คุณภาพมาตรฐาน รองรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง มีความสอดคล้องกับ กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา (2560) เรื่อง Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน กล่าวว่า วารที่ 1: การเตรียมคนไทย 4.0 เพื่อก้าวสู่โลกที่หนึ่ง โดยการเปลี่ยนจากคนไทยที่มีความรู้ ความสามารถและทักษะที่จำกัด เป็นคนไทยที่มีความรู้ และทักษะสูง มีความสามารถในการรังสรรค์นวัตกรรม และเปลี่ยนจากคน ไทยแบบ Analog Thai เป็น คนไทยที่เป็น Digital Thai สามารถดำรงชีวิตเรียนรู้ทำงาน และประกอบธุรกิจได้อย่างเป็นปกติสุขในโลกยุคดิจิตอล

2. นโยบายที่ 2 ผลักดันและให้ความสำคัญกับบุคลากรอาชีวศึกษาให้มีความพร้อมในการพัฒนากำลังคนอาชีวะ รองรับประเทศไทย 4.0 มีความสอดคล้องกับ นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ (2561) ศึกษาเรื่อง การวิจัยและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูอาชีวศึกษาให้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องด้วยการวิจัยในชั้นเรียน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจากงานประจำสู่การวิจัยในชั้นเรียน ได้รูปแบบชื่อว่า “OCC-EDU Model” มีองค์ประกอบย่อยได้แก่ 1) O-Occupation (การสร้างอาชีพ) การอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ผู้เรียนมีการปฏิบัติในกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจมากกว่าที่จะเรียนรู้ด้านวิชาการ โดยเฉพาะทฤษฎี 2) C-Change (การเปลี่ยนแปลง) การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ที่ผู้เรียนต้องมีความรู้ที่ชัดแจ้งและความรู้จากตัวตนหรือประสบการณ์ 3) C-Co-operation (ความร่วมมือร่วมใจ) การจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอาชีวศึกษาจะต้องมีความร่วมมือทั้งครูอาชีวศึกษา และผู้เรียนในการเรียนรู้ร่วมกัน 4) Effort-E (ความอุตสาหะ) ครูต้องมีความอุตสาหะ มีความมุ่งมั่นและความพึงพอใจต่อวิชาชีพครูสูงสุด มีความรับผิดชอบ เสียสละ และต้องเข้าใจจิตใจผู้เรียนว่าไม่เหมือนเด็กสามัญที่มีความพร้อม 5) Driving Forces – D (แรงขับ/ พลังภายใน) คนที่มีวิถีเป็นครูจะต้องมีพลังภายใน มีแรงจูงใจที่จะต้องทุ่มเทให้กับงานการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง และ 6) Universal - U (ความเป็นสากล) การพัฒนาการศึกษาเพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อสร้างสู่มาตรฐานสากล และสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องมีทักษะการเรียนรู้ในสังคมโลกของสังคมโลกาภิวัฒน์

3. นโยบายที่ 3 พัฒนาสถานศึกษาและรูปแบบการเรียนการสอนสมัยใหม่ รองรับประเทศไทย 4.0 มีความสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พิจิตรา ทีสุกะ (2556) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้วิจัยเป็นฐานวิชาการพัฒนาหลักสูตร สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้วิจัยเป็นฐานวิชาการพัฒนาหลักสูตร สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย 1) การวางแผนหลักสูตร 2) การออกแบบหลักสูตร 3) การจัดระบบหลักสูตร และ 4) การประเมินหลักสูตร ซึ่งมีประสิทธิภาพจากการทดลองนำไปใช้ ส่งผลให้ได้หลักสูตรที่มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. นโยบายที่ 4 การบริหารจัดการการอาชีวศึกษา มุ่งสู่การดำเนินงานที่เป็นเลิศ มีความสอดคล้องกับ แววตา พูลสวัสดิ์ และคณะ (2561) ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการการอาชีวศึกษาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันยุคการศึกษาไทย 4.0 ของวิทยาลัยเทคโนโลยีซีเทคแปซิฟิค ผลการวิจัยพบว่า รัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยการผลักดันให้เน้นการจัดการศึกษาประเภทอาชีวศึกษาให้มากขึ้น เพื่อสร้างกำลังคนด้านฝีมือและเทคนิค การบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันยุคการศึกษาไทย 4.0 เป็นการยกระดับความสามารถของสถานศึกษา โดยการบริหารแบบสมดุล (Balance Scorecard) โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ อันประกอบด้วย แผนงานกิจกรรมโครงการต่างๆ ตามกรอบยุทธศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอันจะนำไปสู่ความสำเร็จของการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การบริหารแบบสมดุลจะช่วยให้ผู้บริหารรู้ถึงสภาพปัญหาที่เป็นจุดอ่อน ความไม่ชัดเจน รวมทั้งสภาพที่เป็นจุดแข็ง จุดเด่นของการบริหารจัดการที่ผ่านมา

5. นโยบายที่ 5 ผลักดันการอาชีวศึกษาให้มีเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาที่เข้มแข็ง มีความสอดคล้องกับ กลุ่มยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สำนักยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559) ศึกษาเรื่อง การศึกษาเพื่อทบทวนความต้องการกำลังคนเพื่อใช้วางแผนการผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ผลการวิจัยพบว่า การตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการหรือภาคเศรษฐกิจไม่ได้ขึ้นอยู่กับด้านปริมาณเท่านั้น แต่ต้องคำนึงถึงด้านคุณภาพด้วย สถาบันการศึกษาจึงควรเร่งดำเนินการเพิ่มคุณภาพของผู้เรียนเพื่อเพิ่มผลิตภาพแรงงาน ส่งเสริมมาตรการเรียนอาชีวศึกษาพร้อมมีงานทำ ผ่านระบบทวิภาคีหรือการเรียนพร้อมกับการทำงานในสถานประกอบการ ซึ่งจำเป็นที่สถาบันการศึกษากับสถานประกอบการต้องร่วมมือกันเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. จากการศึกษาพบว่า ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเรื่องทักษะความสามารถเป็นหลัก โดยเฉพาะทักษะด้านภาษาที่ 3 เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ฯลฯ เนื่องจาก ภาษาที่ 3 มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเตรียมความพร้อมผู้เรียนเข้าสู่ตลาดแรงงาน สถาบันอาชีวศึกษาในฐานะเป็นผู้ผลิตกำลังคนควรมีพัฒนาหลักสูตรด้านทักษะภาษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถด้านภาษาให้มากยิ่งขึ้น

2. จากการศึกษาพบว่า สถาบันอาชีวศึกษาควรให้กันสนับสนุนครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจาก ครูผู้สอนเป็นปัจจัยสำคัญ มีความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษา คุณภาพผู้เรียนขึ้นอยู่กับคุณภาพครูผู้สอน โดยครูผู้สอนต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้

ฝึกทักษะอาชีพ ทักษะการสอน ทักษะภาษา เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะตามอาชีพที่ผู้เรียนสนใจ มีเทคนิคการสอนที่ดี และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

3. สถาบันอาชีวศึกษาควรร่วมมือระหว่างสถาบันอาชีวศึกษาและสถานประกอบการในสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งและได้มาตรฐาน และพัฒนาระบบความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบันอาชีวศึกษาและสถานประกอบการ เพื่อให้ภาคเอกชนเข้าใจและเห็นประโยชน์ที่ได้รับ และให้ความร่วมมือในด้านการวางแผน พัฒนา และดำเนินการจัดฝึกอบรมร่วมกันทั้งผู้เรียน ครูผู้สอน และบุคลากรจากสถานประกอบการโดยตรง

4. สถาบันอาชีวศึกษาควรมีการบริหารจัดการแบบทวิภาคี มีระบบที่สามารถเอื้อต่อสถานประกอบการที่ให้ความร่วมมือ เพื่อให้เกิดความร่วมมือการจัดการศึกษาระหว่างสถาบันอาชีวศึกษาและสถานประกอบการอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนานโยบาย แผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเพื่อรองรับประเทศไทย 4.0 ที่กำหนดระยะเวลาในการใช้นโยบายที่แน่นอน เนื่องจาก ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีผลกระทบโดยตรงต่อแผนยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ในการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์อย่างต่อเนื่องตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว

2. ควรมีการศึกษาบริบทของอาชีวศึกษาหลายด้านที่เกี่ยวข้อง และหลายสาขา เพื่อให้มีการศึกษาการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาในเชิงลึก ครอบคลุมทุกประเด็นที่เกี่ยวข้อง

รายการอ้างอิง

กลุ่มยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สำนักยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *การศึกษาเพื่อทบทวนความต้องการกำลังคนเพื่อใช้วางแผนการผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ.* กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา. (2559). *Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน.* กรุงเทพฯ: ส.ค.ส.

กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา. (2559). *Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน.* กรุงเทพฯ: ส.ค.ส.

ธีรวี ทองเจือ และปรีดี ทุมเมฆ. (2560) แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในศตวรรษที่ 21: มิติด้านการศึกษา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร., 5*(3), 392 - 401.

นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ. (2561). การวิจัยและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูอาชีวศึกษาให้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องด้วยการวิจัยในชั้นเรียน. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(1), 2852-2872.

พิจิตรา ทีสุกะ. (2556). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้วิจัยเป็นฐานวิชาการพัฒนาหลักสูตรสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิเวก ปางพุฒิพงศ์. (2525). อาชีวศึกษา...ทางที่มองเห็น. *วารสารอาชีวศึกษา, 2*(33).

แววตา พูลสวัสดิ์ และคณะ. (2561). การบริหารจัดการการอาชีวศึกษาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันยุคการศึกษาไทย 4.0 ของวิทยาลัยเทคโนโลยีซีเทคแปซิฟิค. *วารสารวิจัยและพัฒนาวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 13*(1), 8 - 16.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2560 - 2579.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564).* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

อนุชัย รามวรังกูร และนลินรัตน์ รักกุศล. (2557). การพัฒนารูปแบบการเทียบโอนมาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพ. *วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา,* 9(2), 85-96.

Thienput, D. (2000). *Human Resource in the 21st Century* (3rd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.